

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník: 104

číslo: 48

1. prosince 2024

Cena: 12 Kč

Šťastný nový rok!

Tuto neděli zavíráme pomyslné dveře církevního – liturgického – roku 2023/24, abychom uvítali ten následující. S vděčností v srdci, že Bůh byl s námi v radostech i trápeních, a s důvěrou v jeho přítomnost a podporu v roce příštím.

TRPĚLIVOST RŮŽE PŘINÁŠÍ

Všichni známe pocit, kdy na něco čekáme, někoho vyhlížíme. Ať už je to narození miminka, uzdravení, dovolená nebo odpočinek po únavné, dlouhé cestě. Někdy se zdá, že je čekání nekonečné, jakoby se čas úplně zastavil. Ještě ne, ale už brzy. Přesně v tomto duchu je psáno i známé svědectví proroka Jeremjáše, jehož texty, společně s prorokem Izajášem, si v tomto období v církvi připomínáme. Brzy přijde Bohem slibovaná změna do našich životů, všechno bude jiné, a to navždy – slibuje prorok. A jako ozvěna zní Ježíšova předpověď blízkosti Božího království. Připravte se, buďte ve střehu.

Dokážeme ještě vůbec čekat? Mám na mysli v době, kdy si přání plníme několika kliknutími na telefonu, kdy se se svými příbuznými na druhé straně zeměkoule snadno spojíme přes videohovor, zkrátka v době „instantního“, okamžitého uspokojování našich potřeb. Teď. To jednoslabičné slovo přesně vyjadřuje naši dobu. I ta nyní tak diskutovaná umělá inteligence nám má pomoci mít a zvládat vše rychleji. Dokážeme ještě vůbec čekat a přemýšlet o tom, na co se tolik těšíme? Nebo – v duchu slov homilie bratra biskupa Juraje Dovaly na následující straně – dokážeme o tom tiše v klidu meditovat? Nebereme to jako ztrátu času? Pro lid Izraele, tak, jak jeho osudy popisuje Bible, bylo čekání docela

běžné. Od doby, kdy praotec Abraham opustil Ur a vydal se do zaslíbené země, se lidé „trénovali“ v čekání. V Egyptě čekali, až nastane ten pravý čas na cestu, poté při putování pouští, až budou moci přejít „řeku všech nadějí“. A vždy, když dostali za svou nevěru Hospodinu další „lekcí“. A protože – jak Bible dosvědčila – ani v té vytožené, Bohem darované zemi se nepřestali ohlížet po cizích bůzcích, opět se z nich stávali vystěhovalci a opět doufali v návrat a s ním v období prosperity a míru a v příchod Mesiáše, jak jim sliboval Božími ústy prorok Jeremjáš.

A po sedmi stech let potkáváme mladou židovskou ženu, tedy spíše dívku, které anděl oznamuje, že porodí dlouho očekávaného Pomazaného. A ona čeká. Co se stane, už známe...

PROČ TY APOKALYPTICKÉ SCÉNÁŘE?

O tři desetiletí později její syn Ježíš oznamuje, že čas se naplnil, že Boží království je na dosah. Ale mluví také o tom, že nezůstane kámen na kameni.

Proč období, které nás vede k Vánocům, začátek církevního roku, začíná čtením o konci času?

Advent si obvykle spojujeme s Mariiným posvátným těhotenstvím, s Ježíškem v jeslích, s pastýři a slávou všude kolem..., ale dnešní evangelium k nám promlouvá zlověstným tónem o hrůzách, které pohltnou svět před druhým příchodem Krista.

Pokračování na str. 3

Adventní zamyšlení o Božím slovu a bdělé modlitbě

Advent je zvláštním časem, kdy se připravujeme na Vánoce, na setkání s Ježíšem Kristem. Směřujeme po duchovní cestě k setkání s jeho láskou, jak se projevila v bezbranném Betlémském dítěti a v trpícím Synu člověka. Ale také směřujeme k setkání s tím, který přijal Boží moc a slávu, jak o tom slyšíme z 21. kapitoly Lukášova evangelia: „Tehdy uzří Syna člověka přicházet v oblaku s mocí a velkou slávou“ (L 21,27).

V oddíle z Lukášova evangelia, který připadá na 1. adventní neděli, je názornými kosmickými úkazy vykreslena ztráta lidských jistot. „Nebeské mocnosti se zachvějí“ (L 21,26). To, co se dosud jevilo jako pevné, stálé, jisté, je náhle otřeseno. To, na co člověk se samozřejmě spoléhal, se najednou rozpadá a ukazuje se jako nejisté a nestálé. A to nejen pozemské jistoty jsou v situaci krize světa otřeseny, ale dokonce i nebeské. „Nebeské mocnosti se zachvějí.“ A to proto, že Bůh dává nové, lepší a spolehlivější jistoty. Když padnou všechny dočasné a domnělé jistoty, tak může vyniknout pravá a skutečná jistota. „Nebe a země pominou, ale má slova nikdy nepominou“ (L 21,33). Tou neotřesitelnou jistotou zůstává Kristovo slovo. Čas ukáže jeho platnost. Když se řídíme podle jiných slov a názorů, pak se časem dostáváme do slepé

uličky. Jen Kristovo slovo vede k plnosti života a je mostem k Božímu království.

Z naší strany je potřeba mít pro tuto cestu k Božímu království dobré duchovní vybavení. Tím prvním je bdělost a tím druhým modlitba. „Buďte bdělí a prostě v každý čas“ (L 21,36), říká nám Ježíš.

Bdělost znamená být pozorný, ostražitý, ale také vnímavý. Vnímavý jak pro druhé lidi, tak také pro Boha – pro jeho znamení, pro jeho oslovení. I uprostřed duchovní lhostejnosti být bdělými a vnímavými.

A to druhé, co s tím úzce souvisí, je modlitba. Duchovní bdělost a modlitba jsou provázané. Být bdělí znamená současně obracet se vytrvale k Bohu s prosbami, s přáními a tužbami. Tím, že se na Boha obracíme s konkrétní prosbou, žádostí a přáním, znamená, že nám na tom skutečně záleží, že o to stojíme. Bůh o našich prosbách ví a dobrá přání našeho srdce slyší (Ž 145,19).

Kéž nám Bůh dává dostatek sil překonávat překážky, které zbavují svobody naše srdce, a dává nám bdělost a ducha modlitby.

S přáním Boží přítomnosti a blízkosti v Ježíši Kristu v čase adventu i během celého nového církevního roku.

Tomáš Butta
bratr patriarcha

K adventu 2024

Poslední svědek z Končin na věčnosti

Když jsem 8. listopadu 2024 při přednášce v Jičíně promítal fotografie a vzpomínal na hrdinství rodiny Burdychových z Končin, nemohl jsem tušit, že za pouhé čtyři dny (12. 11. 2024) devadesátiletý Antonín Burdych opustí horizont tohoto světa. Zprávu mi telefonoval David Smetana, který se s Toníkem na své farářské štaci v Červeném Kostelci rád setkával a v pondělí 18. listopadu 2024 se s ním rovněž loučil v Husově sboru ve Rtyni v Podkrkonoší. O mimořádné statečnosti a obětavosti věřící rodiny Burdychových, která ve své chalupě na Končinách ukrývala radiotelegrafistu operační skupiny Silver A Jiřího Potůčka, za což byli Toníkovi rodiče i prarodiče nacisty zavražděni, jsem psal v květnu tohoto roku (ČZ 18/2024). Dnes bych rád alespoň krátce vzpomenu na osobní setkání s Toníkem v roce 2014 v Červeném Kostelci, kam nás společně svedla vernisáž výstavy *Církve československá husitská v protinacistickém odboji*.

Když se dívám na fotografie tehdy osmdesátiletého Antonína Burdycha, vybaví se mi jasné detaily. Přestože nám vyprávěl o tragických osudech svých nejbližších, sálala z něj tajemná přimknutost k životu. Toníkova laskavá a usměvavá tvář prozrazovala, že přes prožité hrůzy zůstal radostnou, milující, skromnou a přející bytostí, již chcete znovu potkat.

Martin Jindra

Trable malíře romantismu Lessinga s obrazy Jana Husa

Pro mnohé vyvstala a znovu se opakuje otázka, jak slovnutný a vážený malíř Karl Friedrich Lessing, čestný člen mnoha německých i zahraničních uměleckých akademií a spolků, také jejich předseda v Düsseldorfu (Malkasten) a Karlsruhe, ředitel Bádenské obrazové galerie, se tolik zabýval našim Místrem Janem Husem, až si tím způsobil velké komplikace.

Začínal malováním melancholických temných imaginativních krajin s romantickými motivy hradních zřícenin, opuštěných kostelíků nebo rozežraných skal se stafáží postav mnichů, rytířů, loupežníků nebo cikánů. Motivy čerpal z pohádek, legend, ale také básní a ság. Postupně se přiklonil k historické malbě (například

cyklus fresek zobrazujících život Fridricha Barbarossy) a v letech 1836-1867 se věnoval výhradně historickým scénám, jako je jeho monumentální zobrazení bitvy u Ikonie. Nejvíce jej však proslavily tři mohutné obrazy s dominantní postavou Mistra Jana Husa.

Již jeho první obraz Husitské kázání (Die Hussitenpredigt) z let 1836/37 vzbudil velkou pozornost. Obraz krátce putoval po Německu a Francii a šířil pověst düsseldorfské malířské školy, které byl Lessing klíčovým členem. Obraz vznikl na popud pruského korunního prince Fridricha Viléma, který uviděl Lessingovu olejovou skicu a pověřil ho zhotovením plnohodnotné

Dokončení na str. 3

Nebojte se

• Sedmdesát učedníků Ježíšových se vrátilo s radostí a říkali: „Pane, i démoni se nám podrobují ve tvém jménu.“

• Řekl jim: „Viděl jsem, jak satan padá z nebe jako blesk.“

• Hle, dal jsem vám moc šlapat po hadech a štírech a po veškeré síle nepřítele, takže vám v ničem neuškodí.

• Ale neradujte se z toho, že se vám podrobují duchové; radujte se, že vaše jména jsou zapsána v nebesích. (L 10,17-20)

Milé sestry, milí bratři, milí hosté adventních bohoslužeb, brzy nastane pátý prosinec, i naše město bude obcházet nejenom Mikuláš s andělem, ale také čert, nesoucí metlu a pytel plný zlobivých dětí. Jaká to pěkná příležitost podívat se do Bible, jak chápe podobné černé, usmolené mocnosti pekelné ona! Tím spíše, když se v liturgii a v biblických čteních poslední dobou nějak častěji setkáváme s motivy zla, pekela a Satana.

Z náboženství i z folklóru, z literatury, pohádek a přísloví vidíme, že se ty mocnosti pekelné také rozdílně pojmenovávají. Čert, ďábel, Satan, Lucifer... V Bibli se též objeví slovo „Antikrist“, zvláště v První epístole Janově, popřípadě se tady jakási temná mocnost protivící se Bohu nazývá „ten zlý“; vlastně by se mělo psát „Zlý“ s velkým Z (2 Te 2,8-10). O čertu a o čertech se v Bibli v zásadě nic nedočítáme, ale jejich rysy bez potíží poznáme v různých postavách pohanských bůžků, démonů a model, okolo kterých se staří Izraelité nebezpečně ochomýtají. Slovo „čert“ je slovanské a koresponduje s různými pohanskými božstvy z oblastí východněji odtud. Východní křesťanství hledělo tyto bohy plání, řek, luk, hájů a lesů zapudit, ale zároveň je vlastně pozvalo do svého pojetí světa – trochu jako karikatury, jako pokušitele, ale i jako v jistém smyslu arbitry spravedlností. O čertech z pohádek Boženy Němcové, ale i o těch dnešních čertech, cinkajících řetězy, vlastně většinou nemůžeme říct, že by to byli protivníci Boží: zjevně

jsou zapojeni do jakési péče o spravedlnost ve světě, trestají zlobivé, nehodné a zlé, i když v pohádkách o čertech stabilně nacházíme různé motivy pokoušení, všelijakých lákadel, za které se pak ale platí vlastní duší, kterýžto kontrakt bývá napsán na pergamen podepsaný vlastní krví. V tomto rozměru je rovněž přítomný biblický motiv pokoušení a pokušení: takový motiv známe třeba z modlitby Páně – a neuved’ nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Do pekla k čertům se v zásadě dostávají ti nehodní, za kterými zůstává v tomto světě velmi zlá stopa, a pohádková a folklórní obrazotvornost jim pak v pekle přírkla vaření se v kotlích s vroucí vodou nebo vroucí smolou: tyto metafory mají také určité zakotvení v Bibli, kde jsou ve Zjevení Janově vykonavatelé zla a bezbožníci napořád nebo přinejmenším nadlouho poslání do jezera plného hořící síry (Zj 20,10). Takový ďábel a Satan, to už je zřejmě trochu jiná a vážnější šarže, v křesťanské církvi a už v písemnictví prvních křesťanů i starozákonních židů. Satan a ďábel znamená vlastně totéž, jedno vzniká překladem druhého. Satan bychom z hebrejštiny nejlépe přeložili jako „odpůrce“ nebo „osočovatel“ – Boží samozřejmě. V řečtině se pak ve starověku z téhož slova stal „diabolos“: v indoevropských jazycích slova tohoto významu začínají zpravidla na hlásku d: démon, řecké daimón, duch, duchové, ďábel, francouzské diable... Je zajímavé, že dvě vesnice u Prahy, ze kterých se staly posléze pražské čtvrti, Ďáblice

Z kazatelského plánu

První neděle adventní

Přistupte, klaňme se, klekněme, skloňme kolena před Hospodinem, který nás učinil. Uslyšíte-li dnes jeho hlas, nezatvrzujte svá srdce! (Žalm 95,6-8)

První čtení: Jeremjáš 33,14-16

Tužby adventní:

2. Abychom vstoupili do společenství s Kristem, který nás nepřichází soudit, ale naopak zachránit, modleme se k Hospodinu.

3. Abychom všichni byli připraveni na Kristův slavný příchod na konci věků, modleme se k Hospodinu.

Modlitba před čtením ze sv. Písem:

Bože všemohoucí, vzbud’ svou sílu a proměň naše srdce, abychom tvůj den vyhlíželi a nástrahám hříchu odolávali! Svým svatým Duchem nás osviť, ať slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Druhé čtení: 1. Tesalonickým 3,9-13

Evangelium: Lukáš 21,25-36

Verš k obětování: Zacharjáš 1,3

Verš k požehnání: Lukáš 21,28

Modlitba k požehnání:

Bože všemohoucí, dej, ať v našem jednání projevujeme milosrdenství k trpícímu bližnímu, abychom se důstojně připravili na vánoční oslavu tvé lásky, která mezi nás přišla v Ježíši Kristu, našem Pánu. Amen.

Vhodné písně: 203, 204, 158

a Dejvice, znamenají vlastně úplně to samé – „dejva“ totiž znamená prastarou češtinou právě d’ábel. Satan, ďábel, označuje skutečně jakéhosi Božího protihráče, protivníka, osočovatele. Jakýsi temný stín božství, odpovědný v prvé řadě za zlo, které se zde na světě děje, a děje se i zbožným a těm, kdo si ho nezaslouží. Má se všeobecně za to, že s vírou v podobný zlý protiklad Boží se seznámili židé starověku u Babylóňanů, ve větší míře snad v době Babylónského zajetí v šestém století před Kristem, kdy byly židovské elity z Jeruzaléma odvečeny na východ a žily tam jako rukojmí babylónských králů. Tam se s podobným dualistickým přemýšlením o světě setkaly: Dobrému Bohu nelze připisovat zlo, k němuž ve světě dochází – může za něj tento Boží velmi mocný protihráč, hebrejsky sátán, pro Babylóňany a Peršany bůh zla Ahriman. Tento Boží odpůrce není sice tak silný a mocný jako Nejvyšší Bůh, ale na každý pád bývá mocnější než kdokoliv z nás. Ze skvostné literární památky, která se dostala i do Bible, z Knihy Jób, se můžeme poučit, jak si židovská zbožnost toto pojetí přisvojila, jak jej pochopila. Dokonale spravedlivý muž Jób se stane předmětem jakési sázky mezi Hospodinem a Satanem: Satan Hospodinu tvrdí, že Jób zůstane spravedlivý jenom tehdy, pokud se mu vede dobře. Jakmile se na něj prý sesypou rány, ztráty

a bolesti, jeho víra vezme zaskvě. Hospodin je přesvědčen, že Jóbova zbožnost je tak hluboká a pevná, že na ničem z darů života nezávisí. Tento příběh je vám jistě dobře známý. Chci si tu všimnout pozoruhodného vztahu mezi Hospodinem a Satanem na začátku knihy Jób: „Nastal pak den, kdy přišli synové Boží, aby předstoupili před Hospodina; přišel mezi ně i satan. Hospodin se satana zeptal: Odkud přicházíš? Satan Hospodinu odpověděl: Procházel jsem zemi křížem krážem. Hospodin se satana zeptal: Zdalipak sis všiml mého služebníka Jóba? Nemá na zemi sobě rovného. Je to muž bezúhonný a přímý, bojí se Boha a vystíhá se zlého.“ (Jb 1,6-8) Hospodin je tu líčen jako panovník, který v určitý den dává slyšení, audienci, a při té příležitosti k němu přicházejí „synové Boží“, – nepochybně andělé. A mezi těmito anděly úplně volně přistoupí i Satan, vůbec se tu nedozvíme, že by snad nebyl u nebeské brány připuštěn, žádná propast mezi nebem a peklm tu není nepřekročitelná. A celý rozhovor mezi Hospodinem a Satanem se odehrává v dobré náladě, věčně, vybavují se zde „jako hospodáři“ dvou polností, jako sousedé u vrat, kteří přátelsky porozpráví o tom, co je nového a zajímavého ve vesnici, jestli úroda pšenice bude letos dobrá a úroda švestek špatná a podobně. Zde už má počátek pochopení Satana jako anděla, jako jednoho

z andělů, který se tak nějak zkazil, snad vzpourou proti Bohu, a byl tudíž svržen z nebe pryč: Toto pojetí je ovšem pozdější, rozvíjela ho židovská tajuplná kabala, dále řecko-římská ezoterika v prvních staletích letopočtu a nakonec, během středověku, si toto uvažování našlo cestu i do učení katolické církve; jedná se zde ovšem o nebiblické a mimobiblické představy.

V První epístole Petrově, mně tolik drahé biblické knize, se o d’áblu a o obcházení d’ábla píše jako o každodenní nebezpečné a otrá-sající zkušenosti, opět s velkým důrazem na jeho pokušitelskou moc: Buďte střízliví! Buďte bdělí! Váš protivník, ďábel, obchází jako „lev řvoucí“ a hledá, koho by pohltil. Vzepřete se mu, zakotvení ve víře, a pamatujte, že vaši bratři všude ve světě procházejí týmž utrpením jako vy. (1 Pt 5,8-9)

Avšak porazitelnost, pomíjivost satanášské moci zvěstuje v evangeliu Ježíš, když vyhlašuje, metaforicky, že viděl Satana padat z nebe jako blesk. Jaký to zajímavý obraz přírodních úkazů! Moc d’ábla je svržena, nebo alespoň svrhnutelná, nemáme už nadále věřit v jeho moc a všudypřítomnost. Poražen je Satan evangeliem čili ježíšovskou naukou o tom, jak máme žít svůj život jako součást Božího království, a nemáme se tudíž Satana příliš bát. Zde je to v Bibli tolikrát

Dokončení na str. 3

Nad Písmem

Nadějeplný advent

Dnes vstupujeme do adventu, do posvátného období před narozením Páně. Latinský výraz adventus znamená příchod. Evangelista Lukáš přibližuje Kristův druhý příchod, který je také spjat s tématem adventu a který ve všech generacích budil obavy. Znamení na slunci a měsíci, úzkost národů, valící se moře – žádné pozitivní vyhlídky. Lidé náchylní k apokalyptickým náladám si tam vždy najdou to svoje. V minulosti to byly morové nákazy, náboženské války, krutá mučení a zkorumpování papežové. Dnes jsou to uprchlické vlny, změna klimatu, povodně a pandemie. Na sociálních sítích, ale i při běžných rozhovorech s křesťany různých denominací, zaznívají alarmující nářky: „Už je to tady, je to doba konce. A bude to ještě horší!“ Akorát ta doba konce trvá už dva tisíce let.

Před mnoha lety jsem těmto „poslům tragických konců“ přestal věnovat pozornost. Pochopil jsem, že to nemá cenu. Jim to nepomůže a nikomu to nepřinese nic dobrého. Vždyť bolesti na světě je beztak dost. I v této chvíli někdo umírá na rakovinu, někde vojáci popravují zajatce a někde bahno zavalilo vesnici a pohřbilo ji i s jejími obyvateli. Můžeme něco smysluplného dělat, pomáhat a snažit se zmírnit utrpení druhých. Nebo můžeme sedět od rána do večera doma ve svém pokojíku, trást se strachy a naříkat nad utrpením světa. Pro někoho to je možná cesta a vyhovuje mu. Pro mě ne.

Neříká Ježíš hned posléze: „Napřimte se a zvedněte hlavy, neboť vaše vykoupení je blízko.“? A neříká na jiném místě: „Nedělejte si starost o zítřek.“? (Mt 6,34) Pro každého, koho bolí zub, je naděje, že mu ho lékař ošetří a zub přestane bolet. Pro každého, kdo trpí úzkostmi, je naděje, že se vyléčí a bude dýchat volně. Pro každého, kdo odchází z tohoto světa, je otevřená cesta k dalšímu rozletu duše. Boží láska, Boží odpuštění a Boží přijetí jsou nekonečné.

I kdyby nám jednou měla padnout na hlavu atomovka, můžeme do té doby žít naplno, svobodně, s láskou

a soucitem v srdci. To, co se jednou stane a je ve vyšší režii, neovlivníme a neuděláme s tím nic. Ale můžeme udělat hodně tady a teď. Nyní můžeme ovlivnit své myšlenky, slova a činy. Ježíš nám v textu dává i konkrétní návod: „Mějte se na pozoru, aby vaše srdce nebyla zatížena nestřídmostí, opilstvím a starostmi o živobytí a aby vás onen den nepřekvapil jako past. ... Buďte bdělí a prostě v každý čas, abyste měli sílu uniknout všemu tomu, co se bude dít.“

Jak jednoduché a čisté pokyny. Ježíš mluví o dvou věcech: o rozvíjení ctností a o kontemplativní praxi. Žijeme-li skromně, pěstujeme-li štědrost vůči svým bližním, pravdivost a naději, náš život se podobá rozkvetlému sadu. Boží vůle nás vede po cestách tohoto světa bezpečně jako matka své dítě. Žijeme-li v souladu s láskou a milosrdenstvím, jsme v souladu s Bohem, s nebem i se zemí. Každá ctnost: laskavost, добрota, úcta, pokora, věrnost, statečnost..., zkrátka každá jedna je notou v božské písni, která zní jako hymnus v celém vesmíru. „Opilstvím“ Ježíš nemyslí jenom nadměrné fyzické požití alkoholu, ale hlavně „opilost srdce“, kdy je naše duše v záplavě vášní a emocí zmatená a dezorientovaná. Ctnost je naopak střízlivost nebo rovnováha srdce, kdy spočíváme v Bohu. Ježíšova výzva k bdělosti je výzvou k vnitřnímu ztišení a kontemplaci, tedy vnímání. Zkuste si to: méně přemýšlet a více vnímat. Kráčet po ulici a vnímat, připravovat pokrm a vnímat, jíst ho a vnímat. Tolik krásy je kolem nás, jen ji nevidíme, tolik dobra nás obklopuje, jen jsme uzavření ve svých myšlenkových ulitách. Bdělost je duchapřítomnost, je to přebývání v Duchu, je to život srdce.

Výroky, které dnes čteme, považuji za velmi pozitivní a povzbudivé. Ježíš nás nestraší a nechce nás uvrhnout do úzkosti. Naopak, ukazuje nám cestu, jak přestat všechna vlnobítí tohoto světa a získat vnitřní jistotu v Boží vedení. Lepší slova si na začátku adventu nemůžeme přát. Přeji nadějeplný advent.

Juraj Jordán Dovala

Svatý Bože, děkujeme ti za požehnaný čas adventu.

Ty nás vedeš svou cestou pravdy a lásky k věčnému Světlu, kde je náš cíl, náš pravý domov.

Nebojte se

Dokončení ze str. 2
zvěstované a připomínané: „Nebojte se!“, „neboj se!“. Strach nebo přinejmenším ochromenost strachem nemá v životě křesťanském místo, strach a ochromenost ze Satana nechť není posledním slovem našich životů. Přijmeme-li ježíšovský způsob života, přijmeme-li následování

Krista, není tohoto ochromujícího strachu před zlem a před Satanem zapotřebí: Satan spadne z nebe jako blesk (L 10,18). Před nějakým časem jsme s naším Kryštofem četli Kubulu a Kubu Kubikulu od Vladislava Vančury, a zde se mi velice zamlouvá jistý rys strašidláka Barbuchy. Tento Barbucha je živěn a syčen strachem svého okolí. Oč více se ho lidé i medvídek Kubula bojí, tím více

Barbucha roste a zvětšuje se. Když strach pomíjí, i Barbucha chladne, scvrkává se, potrhává se jeho kouřové tělíčko a zůstává spíš k smíchu a k politování. Vančura zde vystihl to podstatné, co platí i o Satanovi, ďáblu a ďáblíku. Čím je více obáván a demonizován, čím více ochromuje duši Satanova přítomnost, tím je moc ďábla větší. V přesvědčení o všudypřítomnosti ďábla se také nejlépe dařilo různým

vražděným neurózám, nezdravé zbožnosti, řádění Svaté inkvizice, dařilo se tu manipulativnímu obviňování, mučení a likvidování. Když se Satana nebojíme, a my bychom se ho dle Ježíšova naučení bát neměli, moc Satana padá. Sám Ježíš hovoří o Satanovi či ďáblovi zřídka kdy a pokud přece, tedy o jeho přesvědčivé porážce. Báchorky a folklórní zvyky týkající se čertů pak představují ne oslavu

zla, ale naopak pokus zbavit usmolného ďábla jeho démonické moci, trochu ho znormalizovat a dobromyslně se mu i vysmát, nebo ho aspoň ponížit na jakéhosi malého strážce dobra a trestatele nehodných dětí, které nechtějí povědět básničku a celý rok zlobily. Satan spadl k nám na zem z nebe jako blesk, aby už netrápil zlem a neškodil. Amen. **Marek Feigl**
Prosloveno v adventu 2023

Šťastný nový rok!

Dokončení ze str. 1
Nejsou to právě naše oblíbená nedělní čtení. Nebylo by pěkné začít raději třeba slovy o novém stvoření, o Boží inkarnaci v malém dítěti, o tom, že Bůh bude s námi? (Immánú'el, doslova „s námi Bůh“) Faktem je, že texty s námi nerezonují tak, jako když Ježíš a potažmo autoři evangelií mluvili ke svým posluchačům. Nejsme Židé prvního století, netýká se nás válka s Římany, která vyvrcholila zničením chrámu, Božího přibytku a symbolu jeho

smlouvy. Neumíme si představit, že konec světa, tak jak ho známe, je blízko. „*Je těžké stát na špičkách dva tisíce let,*“ trefně uvedl současný americký teolog William Willimon v souvislosti s připraveností na Pánův příchod. A tak se lidé po nějaké době usadí. Usadí se v jakési každodennosti ve víře, drží se při zemi a přestanou „sledovat obzor“, jak také řekl. Ano, týkají se nás jiné hrůzy, což byla voda na ony apokalyptické mlýny všech dob – jak připomíná

dnešní homilie. Ale Ježíš nezůstává u toho, že historie bude drsná. Snaží se nás také uklidnit. Chce, abychom věděli, že navzdory válkám a katastrofám tento svět patří Bohu. Že Boží království je na dosah. Ano, sice říká: „Bud'te ve střehu“, ale s tím, že Jeho návrat je příchodem Božího království, spravedlnosti.

DĚJINY BOŽÍ SPÁSY

V průběhu studia na teologické fakultě jsem si stále více uvědomovala, že lidské dějiny, ale i dějiny celého vesmíru, jsou „Jeho a naším příběhem“. Je to, jako když autor románu dává život svým

postavám. Je to on, kdo protkává vyprávění nitkami osudů tak, abychom po rozluštění všech zápletek viděli, jak vše do sebe zapadlo, jaký smysl všechno mělo... Uprostřed příběhu ještě nevíme, jak nakonec dopadne, co přinese poslední kapitola. A ani my, Boží lid, tuto informaci nemáme. Bible nás však ujišťuje, že Bůh dává příběh spásy dohromady i z těch zdánlivě nesourodých, nesmyslných a nešťastných příběhů. Skrze paradox dítěte narozeného v jeslích vstupuje do světa jako Boží láska, a vlastně stejně tak skrze největší tragédii – kříž.

A my bychom se neměli nechat zmást – tak jako kdysi Ježíšovi současníci, kterým vlastní představy a očekávání zabránily rozpoznat Božího syna: ať už v malém miminku, v tesaři, učiteli a lékaři, a nakonec i v zločinci, nad nímž vyřkli ortel smrti. Nepřišel inkognito. Prostě nesplňoval lidská očekávání. To nám připomíná advent i vánoční svátky. A myslím, že jejich poselstvím je i to, že výzva být ve střehu a připraven znamená pomoc a součinnost při Boží snaze přivést Jeho království k životu...

Klára Matoušová

Trable malíře romantismu Lessinga s obrazy Jana Husa

Dokončení ze str. 1
verze. Převážně katolické Porýní bylo nedávno Vídeňským kongresem připojeno k Pruskému království, kde převládali protestanti, a tak bylo Husitské kázání vnímáno jako protikatolická propaganda protestantské menšiny v oblasti. V kontextu obnovy německých knížat na trůny a Vormärzu (předrevoluční období v Německu) jej jiní vnímali také jako kritiku represivních stavů a systémů, které Metternich a kongres zavedli. Středostavovské publikum Lessingovo dílo vnímalo jako výraz opozice vůči královské i církevní moci.

„Nevinný“ obraz představující polní bohoslužbu v okamžiku intenzivního náboženského prožitku, byl prvním „zářezem“ v protikatolické svobodomyšlné pověsti Lessinga, aniž by si sám malíř toho byl vědom. „Minus“ spočívalo v tom, že žil v podhoubí revolučního roku 1848 plného slov o svobodě, volnosti, bratrství. Na Husa bylo tehdy v prvních desetiletích devatenáctého století pohlíženo jako na bojovníka slova a svobody vůbec. Představoval průkopníka boje za základní lidská práva, a to v době, kdy za dveřmi byla revoluce 1848 s řadou občanských a národních revolucí, jež zasáhly evropský kontinent. Lessingův „kacíř“ Hus jakoby jen plynule navázal na malířova již známá zobrazení Ježíše a učedníků v křesťanské obrazové tradici a samotnou interpretaci obrazu jako historické téma nechal Lessing otevřenou. Mimochodem v depozitáři Národního muzea v Praze je uchována vzácná skica k tomuto obrazu (<https://muzeum3000.nm.cz/clanek/prohlednete-si-skicu-k-vzacnemu-obrazu-husitske-kazani>).

Kunsthistorik Lubomír Sršeň v interpretaci skici napsal: „Na levé straně díla jsou znázorněny symboly skomírajícího světa odsouzeného k zániku. Ruiny kostelů mají představovat konec konzervativní církve bránící pokroku. V protikladu k tomu pravá strana zobrazuje mystický háj plný vzrostlých stromů symbolizujících zdravý přirozený život. Obraz oslavuje vzpouru a svobodu, kterou pro autora husitství představovalo.“ Do popsané atmosféry romantismu a revoluce přichází další Lessingův obraz – Hus v Kostnici (Jan Hus zu Konstanz) vytvořený v roce 1842. Dílo bylo na pozadí sektářského napětí v Německu často chápáno jako umělcova obžaloba katolicismu a bylo diskutováno velmi kontroverzně, navíc v katolickém Porýní. Lessing se ve svém výkladu odvolává na výchovné

učení protestantského teologa Friedricha Schleiermachera, podle kterého Písmo svaté jako Boží zjevení v čisté podobě vyjevuje vrozenou religiozitu v člověku. Proto Husova tvář je jasně osvětlena, což dává jeho vzhledu podobu zobrazení Krista v tradiční ikonografii. S myšlenkou obrazu přišel Lessingův přítel právník a spisovatel Friedrich von Uechtritz, který částečně má rodinný původ v Čechách. Spíše než český původ von Uechtritzeho inspirovalo jeho protestanství a okolnost, že se dlouhodobě zabýval Husem, husitstvím a husitskými válkami. Lessing v té době jako již významný představitel düsseldorfské malířské školy představil obraz na podzim roku 1842 na výstavě berlínské akademie, kde se mu dostalo velké pozornosti a vyvolal vzrušené diskuse. Na Lessinga začali odpůrci nově projevujících se liberálních a svobodomyšlných tendencí, inspirovaných husity, dštít oheň a síru. V deníku Düsseldorfer Zeitung vyšel článek zabývající se historickou událostí Husova procesu v Kostnici a mimoto uměleckou recenzí Lessingova díla. Autorem článku a ostrým kritikem obrazu byl katolický teolog Bernhard Gustav Bayerle, který napsal, že obraz představuje nereálné a nedůstojné zobrazení události, místa i lidí. Bayerle uvádí: „Lessing z duchovních vytvořil karikatury, které zpochybňovaly Husa, včetně Jeana Gersona, jednoho z nejslavnějších francouzských teologů. Namaloval bezvýznamné tváře hloupě zírající před sebe, nebo pokrytce, kteří vesele a pohrdavě upírají oči na obžalovaného, téměř nic jiného než nedůstojné, někdy odpudivé a odporné postavy.“ O tehdejší atmosféře svědčí rovněž kritika od Lessingova profesora, školitele a ředitele düsseldorfské umělecké akademie Wilhelma Shadowa, který napsal ještě k předchozímu obrazu Husova kázání: „Je podivuhodně umně vytvořené společenství hezounkých nebo úspěšných lumpů s fanatikem.“

Když Lessing vystavil své dílo v Berlíně, vyvolal obraz bouři, která eskalovala v konflikt. Tehdy, stejně jako dnes, lze mluvit v době kolem revoluce 1848 o „rozdělené společnosti“. A tak se našli i ti, kteří Lessinga obhajovali. Recenze uveřejněná v Rheinische Zeitung z 1. listopadu 1842 chválila téma konfrontace s Husem a husity až revolučními slovy: „Oč významnější je tento obraz pro současnost, mezi jinými formami představuje opět bitvu za intelektuální svobody proti církvi. Znovu se bojuje.“

Samotný malíř musel být potěšen takovým zájmem, na druhé straně zaskočen bouřlivou diskuzí. Z dochovaných písemností je rozpoznatelné, že Lessing byl především malíř, kterého sice považovali za revolucionáře, on však sám to viděl jinak. „Že jsem tento obraz namaloval z nenávisti ke katolické církvi? To

je špatně! Jak něco takového by asi mě mohlo napadnout. Možná mám větší úctu k vaší církvi než mnozí, kteří ji vyznávají,“ omlouvá se Lessing za svůj obraz v jednom dopise. Německý historik umění Michael Lüthy na obhajobu malíře k tomu poznamenává: „Papežové a kacíři se sice pod jeho štětcem formují – ale nikoli štětcem Husovým. Husitské války pro něj nejsou věcí víry, ale faktem. Navíc jeho referenčním bodem není historická událost, ale spíše obraz, který o této minulosti vytvářejí současní umělci. Ti tuto minulost pak propagují svými obrazy.“ To, co píše Lüthy, není zcela pravda. Malíři, jako svědkové událostí, se v té době dělili na církevní a světské, formovali se stejně jako v politice na dvě strany. Jedni byli zbožní a druzí romantiky. Lessing spolu s Hübnerem, Scheuernem a mnoha dalšími byli dojatí duchem století a plní radostně naděje pro svobodnou budoucnost. Lessing byl zejména v roce 1848 velmi aktivní na schůzích liberálů a volal po novém pokroku. Účastnil se revolučních událostí v Porýní a zasedal na známém Frankfurtském sněmu (první sněm demokraticky volených zástupců z členských států Německého spolku). Revoluce nachází ozvěnu na umělecké scéně na Rýně, i když slabou: Lidé už nechtěli duté abstrakce, požadují

prezentaci masa a kostí. Estetika se změnila. Umění směřovalo od idealismu k realismu, bylo však stále neseno národně romantickým a vlasteneckým cítěním a v tomto duchu chtělo umělecky zhutnit momenty národních dějin. Do této doby vstupuje Karl Lessing s třetím slavným obrazem Hus před hranicí (Hus vor dem Scheiterhaufen), který dokončil v roce 1850. Ani toto dílo se nevyhnulo široké a vášnivě diskuzi. Příznivci revoluce obraz

vítají jako dílo zobrazující boj o svobodu, který skončil sice tragicky, ale svým dopadem byl vítězstvím. Obraz již neměl úspěch pouze v Německu, ale také v Británii, kdy putoval po Evropě, včetně Prahy, a dokonce se vystavoval společně s kostnickým obrazem v USA. Obraz skončil až do druhé světové války v berlínské Národní galerii, ovšem po válce se stal nezvěstným.

V Čechách v popisované době nebyl Lessing příliš známý a svědčí o tom fejeton Josefa Kajetána Tyla k výstavě Společnosti vlasteneckých přátel umění v dubnu 1837: „Jděmež do sálu a podívejme se, co pěkného řečená společnost v druhém roce panování svého k životu vzbudila. Bendemannova Jeremiáše na zříceninách jeruzalémských aneb Lessingova Husitského kázání ovšem tu nadíti se nesmíme.“

Metternichovská cenzura fungovala až do března 1848, teprve po ní se dostalo i do Čech povědomí o německém malíři Karlu Friedrichu Lessingovi a jeho trablech s obrazy zobrazujícími Jana Husa.

Připravil Mirko Raduševič

Zprávy

Z ekumeny

Petr Šandera a Juraj Dovala
opřeni o Něj

Když jsem před jedenácti lety na volebním diecézním shromáždění v Brně vyjmenovával důvody, proč myslím, že nejvhodnějším nástupcem Petra Šandery v biskupském úřadě bude Juraj Dovala, jeden jsem si nechal pro sebe, neboť nebyl z rodu racionálních. Jenže mám dojem, že zrovna takové vystihnou někdy podstatu lépe než kdejaký promyšlený argument. Takže: není to paradox, označíme-li něčí liturgický projev za plaše pevný? Proč (podle mého) Petr Šandera takovou výsadu (ano,

výsadu, protože „co je bez chvění, není pevné“) může mít, pochopil jsem, když jednou v bohoslužbě při ustanovení večere Páně pozdvihl kalich. Nedržel jej v rukou, nýbrž opíral se o něj... A pak, hle, svého času s malým hloučkem věřících v Břeclavi zažil jsem to při bohoslužbách s Jurajem Dovalou zas. Jsou drobné, prchavé chvíle, kdy se dotýkáme smyslu věcí. Ukládají se v nás, aby mohly v budoucnu posloužit svou vahou. Bohu díky za služebníky, skrze

něž se nám této posily dostává. Brněnským biskupům Petru Šanderovi k šedesátinám a Jurajovi Dovalovi k padesátinám
Marcel Sladkowski

Darujte Haiku pod stromeček

Vážení přátelé, máte vy či vaši známí rádi poezii? A znáte její japonskou formu – haiku? Uvažujete o vhodném dárku pod stromeček? Pak mám pro vás zajímavou nabídku, knižní novinku s názvem „Malá knížka haiku“, ve které je 184 + 12 haiku a 32 myšlenek a výroků moudrých a vzácných lidí. Zájemcům o knížku ji její autor Stanislav Kubín rád zašle, pokud si ji u něho objednáte, a to na telefonu 724 921 936 nebo e-mailem: kubin.stanislav@volny.cz. Cena knížky je 250,- Kč + poštovné.

Dovolte, abych přítele Stanislava Kubína přivítal mezi českými haikari, i když sám jsem záměrný osamělec, neortodoxní a často neposlušný. Míním totiž, že původní

požadavek přírodního koloritu v každém tříverší dá se naplňovat volněji. Vždyť každý z nás je přece částí přírody, ať vědomě či zatím třeba nevědomě. Těší mě proto, že se Stanislav ve své první knížce haiku kloní k podobnému pojetí. A že se dokonce semtam stejně jako já dopouští dvojhaiku, ba mnohohaiku. V tom mě dokonce předběhl! S tím se však rád smíruji, asi to už bylo ve vzduchu, nikdo přece nejsme ochoten být dobrovolně spoutáván a omezován bezvýjimečně. Ale nejen proto vám, milí čtenáři, jeho knížku chválím a doporučuji. Dělal mi radost ji číst, to je hlavní, a věřím, že touž radost udělá i vám. Budu a budete se k ní vracet. Děkuji rovněž za to, že i zde náš společný přítel zachoval svůj zvyk a protkal vlastní postřehy myšlenkami jiných, o nichž soudí, že nesmějí být zapomenuty.
Z doslovu Miloně Čepelky

Výstava Jany Šmardové Koulové

Připomínáme, že do konce roku můžete v Národním památníku v Praze na Vítkově navštívit výstavu obrazů naší farářky Jany Šmardové Koulové. Výstava v kavárně na střeše památníku je přístupná denně kromě pondělí.

redakce

PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Poučení z fíkovníku

Když Pán Ježíš vysvětluje učedníkům, jak poznají přicházející Boží království, použije jako příklad fíkovník. Najdete mezi oběma stromy pět rozdílů?

(Řešení z minulého čísla: Moje království není z tohoto světa.)
Jana Krajčířiková

Adventní koncert žáků v novopackém Husově sboru
V programu s radostí sobě vlastní vystoupí, své nástroje a hlasivky rozezní, publikum v čase adventním do pohody vyladí: Gambový soubor Magdy Uhlířové a žáci pěvecké hudební praxe Jany Stehr. V prostorách sboru bude ke zhlédnutí také pestrobarevná výstava prací žáků výtvarného oboru Elišky Salabové. Srdečně zveme!
Ve středu 11. prosince 2024 od 17 hodin.
Aleš Tomčík, farář

ŽIVÝ BETLÉM V OSTRAVĚ
Církev československá husitská Ostravě – Svinově zve na Živý Betlém. V pondělí 16. prosince od 17 hodin na farní zahradě u Husova sboru
• Poetické pásmo svátečního slova a hudby potěší malé i velké
• Výstava betlémů od Dagmar Štěpánové a Antonína Čelustky
• Setkání lidí dobré vůle
• Vánoční písně a koledy hraje Žesťový kvartet z Polanky
red

Konference o zastáncovství
Začátkem listopadu se na Evangelické teologické fakultě v Praze konala konference s názvem *Kdo se mě zastane? Koho se zastanu?, konference o zastání a zastáncovství*. Podtitulem byl text z Lukášova evangelia, 18,2-5 o vdově, která neúnavně chodila za soudcem a žádala o pomoc... Konference byla rozdělena do tří bloků – Zastání Ducha svatého a perspektivy zastáncovství, Zastání jako svépomoc a časná pomoc a Zastáncovství jako hájení lidských práv. Účastnili se jí teologové, pracovníci v sociálních službách, lidé sebeobhájcí, právníci, architekt, lidé se zkušeností potřeby zastánce, vězeňská kaplanka, starosta města. Konference ukázala různé životní situace a jak je důležité, aby člověk měl zastání, ať je to osobní zastání nebo odborné a instituční, obojí je významná pomoc. Zastání se týká všech oblastí života, tedy každého z nás. Možná si někdy nerozumíme, ale navzájem se potřebujeme.
Renata Wesleyová

MARIÁN ČOP NOVÝM SEKRETÁŘEM EKUMENICKÉ RADY CÍRKVÍ
Valné shromáždění Ekumenické rady církví dne 13. 11. zvolilo novým generálním sekretářem faráře Evangelické církve a. v. v ČR Mariána Čopa. Generální sekretář je volený na čtyřleté funkční období a je spolu s předsedou statutárním orgánem ERC. Předseda ERC Tomáš Tyrlík při té příležitosti

Nový generální sekretář ERC Marián Čop je na fotografii druhý zprava

jménem valného shromáždění poděkoval odstupujícímu generálnímu sekretáři, starokatolickému knězi Petru Janu Vinšovi, který vedl úřad Ekumenické rady církví po osm let. Valné shromáždění ERC přijalo rovněž prohlášení k současné situaci v pravoslavné církvi tohoto znění:
„Valné shromáždění Ekumenické rady církví v ČR konané 13. listopadu 2024 v Praze vyjadřuje svou podporu těm z vedení Pravoslavné církve v českých zemích a na Slovensku, a těm duchovním a řadovým členům Pravoslavné církve, kteří vzdorují snahám o zneužívání služby, vlivu nebo moci církve ve prospěch politických a mocenských zájmů ruských zpravodajských služeb a Ruské federace. Evangelium a Boží moc ke smíření v Ježíši Kristu – kéž je nám všem inspirací, místem a nástrojem utěšení i napomenutí, a zdrojem svobody od politických a mocenských tlaků. Valné shromáždění pověřuje předsednictvo ERC k zahájení jednání s vedoucími představiteli Pravoslavné církve v Českých zemích a na Slovensku.“
Petr Jan Vinš

DŮVODY, PROČ VĚŘÍCÍ VOLILI TRUMPA
Americká organizace zabývající se výzkumem veřejného mínění Public Religion Research Institute považuje za důležité porozumět velkému nárůstu podpory republikánského kandidáta u hispánských katolíků. Je třeba se ptát, zda hrály roli více důvody ekonomické než ty, které souvisejí s náboženskou vírou. Údajně Trump dokázal během kampaně vyslat dvě odlišná poselství. Jedno o tvrdém přístupu k imigraci a kriminalitě, které oslovilo bílé křesťany, a druhé o ekonomice, které oslovilo právě křesťany hispánské. Politolog Ryan Burge z Eastern Illinois University si klade otázku, zda kampaň Kamaly Harrisové s jejím silným důrazem na co největší dostupnost potrátů nezpůsobila, že hispánští katolíci i protestanté, kteří jsou obecně konzervativnější, nenabylí dojmu, že demokratická kandidátka je vzdálena jejich hodnotám.
Zdroj: info.dingir.cz

ZEMĚ NENÍ JEN ZDROJ.
JE NAŠÍ RODINOU A PODLE TOHO SE K NÍ CHOVEJME
To jsou slova Wary Irisové z bolivijské komunity Aymara, která pronesla v ázerbájdžánském Baku na zasedání 29. konference OSN o změně klimatu. Uvedla: „Pocházím ze suchého ekosystému, kde máme metody, jak se postarat o vodu a plodiny. Přírodu vnímáme jako partnera. Bohužel s monokulturami a industrializací naše tradiční znalosti zůstaly skryty nebo zcela zapomenuty. Nyní je důležité se k nim vrátit. Jako lidé jsme zodpovědní za péči o stvoření. Na počátku nás Bůh učinil správci Země a důležité je příkaz respektovat. Víra nás činí silnými, zvláště když čelíme výzvám nebo překážkám. Pokud zůstaneme vytrvalí, naplníme nejen naši povinnost vůči Zemi, ale také se vzájemně propojujeme.“
Redakce